

Seminář k pedagogické psychologii

Učení z textu

Úvodem

- Čtení není záležitost „první třídy a dále“
 - Pregramotnost (emergentní gramotnost)
 - (Gavora, Krčmaříková, 1998; Owen, Pumfrey, 1995)
 - Děti ví, čtením se získávají informace
 - Děti ví, že text se skládá z určitých částí („písmenka“)
 - Děti ví, že se čte zleva doprava a shora dolů
 - Hyperlexie
 - Čtení vs učení z textu (Průcha; Gavora)
-
-

Determinanty učení z textu (dle Průcha, 1987)

Text

- Poznatková struktura
- Jazyková struktura
- Stimulační charakteristiky
- Komunikační charakteristiky
- Regulační charakteristiky

Učící se člověk

- Kognitivní kompetence
- Jazyková kompetence
- Motivace a zájmy
- Komunikační podmínky
- Autoregulační kompetence

Didaktický, pedagogický text

- Text plnící didaktickou (pedagogickou funkci)
 - Přirozený i symbolický jazyk
 - Verbální či verbálně-obrazové informace
 - Primárně určen pro (samo)vzdělávání
 - Např. učebnice
 - Navíc:
 - **Funkce:** informační, systemizační, koordinační, transformační, integrační, zpětnovazební...
 - **Složky:** poznatkové, jazykové, stimulační, komunikační a regulační
 - **Vlastnosti:** intencionálnost, regulativnost, obtížnost
-
-

Typy učení z textu jsou ovlivněny:

- Cíli žáka
- Podmínkami učení
- Charakteristikami žáka
- Charakteristikami textu
- Způsoby zkoušení a hodnocení výkonu žáka

⇒ Pojetí učení z textu (např. Morton):

- Kvantitativní získávání znalostí
 - Učení nazpaměť
 - Získávání faktů, metod do budoucna
 - Objevování abstraktního smyslu
 - Interpretování naučeného
-
-

Kognitivní procesy

- Recepce textu
 - Motivace
 - Poznávací potřeby
 - Sociální potřeby
 - Výkonové potřeby
 - (podoba textu – rozsah, vzhled, přehlednost, čtivost...)
 - Percepce textu
 - Porozumění
 - Elaborace, inference, zapamatování
-
-

Teorie učení z textu (Průcha)

- Poznatková struktura textu nebo kognitivní procesy
 - Strukturně-logické teorie – vztahy mezi pojmy
 - Sémantické teorie – sémantické jednotky a jejich vztahy
 - Informační teorie textu – sémantické, pragmatické informace
 - Teorie propozic – (pojem), propozice, soubor propozic, textová báze
-
-

Text - vlastnosti

- **Intencionálnost** – komunikační záměr
 - **Čtivost** – srozumitelnost
 - **Obtížnost** – různě def. Průcha, Nesteleroová, Pluskal – syntaktická obtížnost (průměrná délka vět a počet sloves); pojmová obtížnost (běžné vs. faktografické pojmy)
 - **Kohezivnost** – soudržnost (Gavora)
 - **Koherentnost** – tematická spojitost
 - **Intertextovost** – vztah k žakovým znalostem a dalším textům
 - **Regulativnost**
-
-

Diagnostika učení z textu

- Vycházející přímo z žákovy práce s textem
 - Pozorování; hlasité úvahy, produkty, selekce informací, doplňování informací
 - Uspořádání informací, kondenzování informací, strukturování informací; povolené pomůcky;
 - Diagnostika bez přímé práce s textem
 - Didaktické testy
 - Použití znalostí v praxi
-
-

Nácvik učení z textu

- Součást metakurikula – obecná schopnost učit se a získávat poznatky (Sagiřová)
 - Nácvik činností: vyhledání, propojení, vysvětlení, transformování, posouzení, použití, rozšíření
 - U mladších návodné otázky:
 - Jak zní hlavní tvrzení textu?
 - Čemu v textu nerozumíš? Co s tím budeš dělat? ;)